

Nr 10.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 10 december 1920.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—11:o.

GUSTAF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 december 1920.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden syntes böra föranleda framställning till riksdagen, samt anförde härom följande:

1966. *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 10 häft. (Nr 10—11.)* 1

1:o.

[1.] Förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Duvedal nr 1 i Motala socken av Östergötlands län ävensom den under samma hemman lydande utjorden Sättran äro genom särskilda kontrakt utarrenderade var för sig för tiden till den 14 mars 1922 mot årliga arrenden för själva hemmanet av 720 kronor samt för utjorden av 370 kronor. Under år 1919 har arrende- och saluvärdering hållits å utjorden Sättran. Av instrumentet över berörda förrättning ävensom övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Joh. Er. Linder år 1908 upprättad karta över utjorden med beskrivning ävensom av extra lantmätaren John Grenholm år 1919 uppgjord beskrivning över föreslagen förnyad styckning av densamma, inhämtas bland annat följande.

Från utjorden, som är belägen 4 kilometer från Motala, har jämlikt Kungl Maj:ts brev den 11 maj 1900 försålts de inom A² å kartan med litt. a, b och c betecknade områdena, varjämte enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1911 upplåtits de å kartan med litt. C samt nr I—XV utmärkta områdena. Den återstående delen av utjorden har en areal av 22.893 hektar, därav 11.184 hektar tomter och åker, 11.502 hektar avrösningsjord och 0.207 hektar impediment. Den i västra gränsen av tomterna nr V, VII, IX, XI—XV förlagda vägen har härvid ej inräknats i utjordens areal.

Följande tomter hava av uppskattningsmännen föreslagits att upplåtas:

Beteckning å kartan	Areal hektar	Saluvärde i kronor	
		Summa	Därav för växande skog
XVI.....	0.289	410	172
XVII.....	0.289	465	226
XVIII.....	0.289	635	394
XIX.....	0.239	380	139
XX.....	0.250	405	154
XXI.....	0.288	520	283

Till vägar hava utlagts mellan tomterna nr XX och XXI ett område om 0.020 hektar och mellan tomterna nr XXI och IV ett område om 0.021 hektar.

Uppskattningsmännen framhålla, att ifrågavarande tomter äga ett vackert läge med vidsträckt utsikt över sjön Boren och att upplåtel-

serna föreslagits dels för att tillmötesgå en av innehavare av här förut avsöndrade lägenheter uttalad önskan om egnahemsområdets utökande, så att vid expropriation av gemensam utfartsväg kostnaden måtte genom densammas fördelning på flera händer nedbringas så mycket som möjligt, dels därför att lämpliga byggnadstomter härstädes borde vara efterfrågade.

Länsstyrelsen och överjägmästaren i östra distriktet hava tillstyrkt tomternas försäljning.

Vattenfallsstyrelsen har meddelat, att för styrelsen icke förefunnes något behov att disponera område å utjorden.

Även domänstyrelsen har förordat försäljning av ifrågavarande sex tomter. Därvid borde emellertid förenämnda bägge områden, vilka utlagts till väg dels mellan tomterna nr XX och XXI och dels mellan tomterna nr XXI och IV, förbehållas samtliga å ifrågavarande skifte belägna lotter, däri inbegripna lägenheterna litt. a, b och c, till fritt begagnande för framtiden såsom utfartsvägar i mån av behov.

Jag instämmer med domänstyrelsen och hemställer alltså, att Eders *Departements-*
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att ovannämnda med nr XVI—XXI betecknade tomter må var för sig med ovan angivet område från den till förra hospitalshemmanet $\frac{1}{3}$ mantal Duvedal nr 1 hörande utjorden Sättran i Motala socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt till utfartsvägar på sätt domänstyrelsen föreslagit.

2:o.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Tykavik nr 1 i Gränna socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1922 mot ett årligt arrende av 750 kronor.

Under år 1919 har å egendomen hållits arrendeuppskattning. Av instrument över nämnda förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren O. Strindberg år 1918 över inägora samt yttergränserna omkring skogsmarken till egendomen upprättad karta med beskrivning inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från staden Gränna, har en areal av 124.034 hektar, därav 0.692 hektar tomter, 18.145 hektar

[2.]

*Tykavik nr 1
i Jönköpings
län.*

åker, 18.685 hektar äng, 83.360 hektar betes- och skogsmark samt 3.152 hektar impediment.

Å egendomen finnas två torp, Backen och Rödjan, vilka under en följd av år brukats till huvudgården, samt en lägenhet, Udden, som innehaves av skraddaren Anders Lago samt är bebyggd med denne tillhöriga åbyggnader.

Av egendomens byggnader äro boningshuset och boden vid huvudgården samt samtliga kronans byggnader vid torpet Rödjan i sämre skick, varför åbyggnaderna icke äro för egendomens behov tillräckliga utan nybyggnad nödvändig. Egendomens nuvarande arrendator äger boningshus och källare vid huvudgården samt bod och skjul vid torpet Rödjan.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomen i sin helhet måtte styckas i fem lotter på sätt här nedan angives att var för sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

	Areal hektar	Saluvärde kronor	Därav för växande skog kronor
Litt. Aa, huvudgården	35.493	19,850	8,915
» Ab, Backen	28.219	13,500	8,550
» Ac, Rödjan	34.098	12,000	5,540
» Ad	18.598	7,000	3,230
» Ae, Udden	7.386	2,520	525

Härjämte har föreslagits, att ägofiguren nr 428 skulle för gemensamt behov avsättas såsom utfartsväg.

Samtliga styckningsdelarna bildade lämpliga jordbrukslägenheter och bleve ej större än att de var för sig kunde brukas utan anlitande av legd arbetskraft.

Vid försäljning av egendomen borde förbehåll göras om rätt för varje styckningsdel till nödig utfartsväg över de andras ägor, varvid i första hand redan befintliga vägar skulle användas. Fisket samt till egendomen hörande vattenområdet i sjön Bunn borde avsättas såsom gemensamt för alla styckningsdelarna.

Uppskattningsmännen hava ansett sig icke kunna tillstyrka optionsrätt för egendomens nuvarande arrendator vid eventuell förnyad utarrendering av egendomen.

Vederbörande jägmästare har ansett, att, enär utmarken ej vore av större omfattning och mera att hänföra till hagmark, egendomen vid löpande arrendeperiods utgång icke borde bibehållas i kronans ägo utan försäljas, styckad på sätt uppskattningsmännen föreslagit.

Överjägmästaren har ej haft något att anmärka mot den av jägmästaren verkställda värderingen av egendomens skog. Då något behov för annan staten tillhörig skogsmark av skogsarbetarbostad vid egendomen ej förefunnes, har ej heller överjägmästaren haft något att erinra mot den föreslagna försäljningen.

Jämväl länsstyrelsen samt domänstyrelsen hava biträtt uppskattningsmännens förslag till egendomens disposition.

Även jag anser mig kunna biträda förslaget och hemställer för-
denskull, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att, sedan kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Tykavik nr 1 i Gränna socken av Jönköpings län blivit styckad i fem lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag, samma lotter må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, under förbehåll om rätt för de särskilda lotternas innehavare till utfartsväg på sätt uppskattningsmännen föreslagit.

3:o.

I punkten 11 av propositionen nr 198 till 1916 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att elva i det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet omnämnda tomter måtte var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från förra kronofogdebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hällaryd nr 2 i Hällaryds socken av Blekinge län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

[3.]
*Hällaryd nr 2
i Blekinge län.*

Sagda förslag vann riksdagens bifall.

Efter det Kungl. Maj:t den 21 juni 1916 förordnat om verkställighet av berörda beslut, har domänstyrelsen i skrivelse den 14 maj 1920 anmält följande. Sedan länsstyrelsen i skrivelse den 15 november 1916 meddelat, att förenämnda lägenheter genom kungörelse i författningsenlig ordning salubjudits utan att köpeanbud avgivits samt

att för det dåvarande icke stora utsikter funnes, att tomterna skulle kunna försälgas, föranstaltade domänstyrelsen, som under tiden upplåtit återstående delen av egendomen eller dess huvudgård under arrende för en tid av fem år från den 14 mars 1917, därvid betingats ett årligt arrende av 800 kronor, om utarrendering av berörda tomtmark jämväl under fem år från den 14 mars 1917 till arrendatorn av huvudgården mot ett årligt arrende av 100 kronor.

Med anledning av egendomens förestående arrendeledighet hade styrelsen föranstaltat om arrendeuppskattning å densamma under år 1919. Av instrumentet över nämnda förrättning med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Eric Aspegrén år 1913 upprättad karta med beskrivning ävensom tvenne kartor över förslag till upplåtande av tomter från och styckning av egendomen, upprättade år 1913 och år 1919 av nämnde lantmätare, inhämtas bland annat följande:

Egendomen är belägen en mil från staden Karlshamn. Blekinge kustbanor genomlöpa egendomen och järnvägsstationen Elisberg är belägen på egendomens mark. Egendomen innehåller, med frånräknande av för nämnda järnväg exproprierad mark om 3.671 hektar, en areal av 94.804 hektar, därav 21.717 hektar åker, tomt och trädgård, 10.054 hektar äng och dylikt, 51.612 hektar skogs- och betesmark och 11.421 hektar impediment; i denna areal ingå jämväl ovanberörda elva tomter.

Egendomen är väl hävdad.

Av statens byggnader å egendomen äro boningshuset och uthusen i gott stånd utom ladugårdsbyggnaden, som är gammal och otidsenlig och i fall av ny utarrendering måste ombyggas inom tio år. Nuvarande arrendatorn äger åtskilliga byggnader å egendomen.

Vid uppgörande av nedanstående förslag till egendomens disposition hava uppskattningsmännen i egendomens ägovälde inräknat jämväl de till försäljning bestämda tomter, om vilka Kungl. Maj:t förordnat den 21 juni 1916.

Uppskattningsmännen hava med hänsyn till inkomna talrika ansökningar om förvärfvande av jord till egna hem samt det förhållande att ladugårdsbyggnaden vore av så dålig beskaffenhet, att densamma måste inom närmaste tiden ombyggas, vilket skulle draga allt för stora kostnader med hänsyn till egendomens arrendevärde, föreslagit, att egendomens hela inägojord måtte styckas och försälgas till egna hem samt skogsmarken, som delvis vore bevuxen med vacker ungskog, bibehållas i kronans ägo för att utgöra stomme till en möjligen blivande kronopark. Detta förslag har av jägmästaren biträtts. Enligt upp-

skattningsmännen borde egendomen styckas i följande försäljningslotter:

Litt. å 1919 års styck- ningskarta	Areal hektar	D ä r a v				Saluvärde kronor	Därav för växande skog
		Åker	Ängs- och odlings- mark	Skogs- och betesmark	Impe- diment		
A	17.108	10.419	3.689	2.815	0.180	22,250	512
C	2.268	1.728	0.005	0.535	—	1,880	412
D	3.709	0.638	2.685	0.391	—	1,710	176
E	0.671	0.339	0.220	0.112	—	700	35
F	0.865	0.217	0.148	—	—	425	10
G	0.328	0.276	0.052	—	—	450	—
H	0.260	0.122	0.188	—	—	270	—
I	0.198	0.180	0.018	—	—	380	—
K	0.195	0.195	—	—	—	400	—
L	0.284	0.284	—	—	—	470	—
M	0.238	0.238	—	—	—	470	—
N	0.396	0.237	0.159	—	—	780	174
O	0.247	0.059	0.087	0.101	—	280	35
P	0.240	0.075	0.040	0.125	—	280	35
R	0.430	0.067	0.069	0.294	—	350	35
S	0.260	—	0.037	0.228	—	160	35
T	10.920	5.886	0.248	4.810	0.181	7,950	2,793

Samtliga dessa lotter utom litt. A, huvudgården, äro obebyggda. Till lotten litt. A skulle läggas all fiskerätt i den å egendomen befintliga Svartasjön. Lotten litt. B har föreslagits skola bibehållas i kronans ägo och avsättas till kronopark. Lotten innehåller en areal av 46.336 hektar, därav 1.236 hektar åker, 2.413 hektar ängsmark samt 42.687 hektar skogsmark. För denna lott borde förbehållas fri utfartsväg över den till lotten litt. A hörande ägofiguren av 42.

Rörande försäljningen av lotten litt. A hava uppskattningsmännen ansett, att denna ägolott borde hembjudas egendomens nuvarande arrendator Sven Henriksson och som skäl härför anført, att Henriksson genom försäljningen bleve berövad den honom vid förnyad utarrendering av egendomen tillkommande optionsrätt, att arrendatorn å egendomen på egen bekostnad uppfört en del byggnader, vilkas värde vid bortflyttning skulle bliva ganska ringa, samt att ägolotten icke komme att innehålla mera än omkring 17 hektar, varav cirka 10 hektar åker, och alltså borde betraktas som ett ordinärt eget hem.

Uppskattningsmännen hava erinrat, att de vid Elisbergs station nu utlagda tomterna i allmänhet tilltagits något större än enligt det vid uppskattningsförrättningen år 1913 uppgjorda förslaget och detta därför att till byggnadstomt å landet jämväl borde höra något planteringsland,

ävensom att tomterna söder om järnvägsstationen till övervägande del bestode av värdelöst berg.

Beträffande lotten litt. B har jägmästaren tillstyrkt uppskattningsmännens förslag om densammas avsättande till kronopark, enär såväl skogens belägenhet och beskaffenhet som avsättningsförhållandena gjorde det möjligt att därå trots den ringa arealen bedriva en lönande rationell skogsskötsel.

Överjägmästaren har instämt häri.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Jämväl domänstyrelsen har biträtt förslaget om egendomens disposition. Beträffande de av uppskattningsmännen anförda skäl för hembudande av lotten litt. A till egendomens arrendator till inköp för åsatta saluvärdet har styrelsen erinrat, att enligt gällande arrendekontrakt, i händelse efter arrendetidens utgång egendomen i sin helhet ej vidare komme att utarrenderas, något som dispositionsförslaget innebure, arrendatorn icke ägde att för den honom eljest tillkommande optionsrätt av kronan fordra eller erhålla någon ersättning. Men, oaktat styrelsen vid sådant förhållande ansåge avseende ej kunna fästas vid den av uppskattningsmännen framhållna omständighet, att arrendatorn genom egendomens försäljning skulle berövas fördelen av optionsrätt vid förnyad utarrendering, ville styrelsen dock på grund av övriga av uppskattningsmännen anförda skäl och då arrendatorn vitsordats hava väl hävdad egendomen samt jämväl med hänsyn till att arrendatorn alltsedan år 1878 innehaft densamma förorda lottens litt. A försäljning enligt 1913 års grunder med hembuds rätt för arrendatorn.

Departementischefen.

Även jag ansluter mig till uppskattningsmännens, av myndigheterna förordade förslag och hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda lotter litt. A samt C—T må var för sig med av uppskattningsmännen föreslaget område från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Hällaryd nr 2 i Hällaryds socken av Blekinge län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för Sven Henriksson till hembud å lotten litt. A samt med förbehåll om rätt för innehavare av lotten litt. B till fri utfartsväg över den till lotten litt. A hörande ägofiguren av 42.

4:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tollarp nr 5 och 8 i Västra Vrams socken av Kristianstads län är utarrenderad till den 14 mars 1922 mot ett årligt arrende av 700 kronor.

Under år 1919 har å egendomen hållits förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering. Av instrumentet över sagda förrättning ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren Axel Sandberg år 1919 kopierad och kompletterad karta över alla ägora till ifrågavarande egendom jämte beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen omedelbart intill Tollarps järnvägsstation å Kristianstad—Eslövs järnväg — stationens område utgöres av från egendomen exproprierad mark —, omfattar en areal av 67.132 hektar, därav 38.704 hektar åker och tomt, 9.697 hektar ängs- och odlingsmark samt 18.731 hektar skogsmark.

Ågoområdet är fördelat i fyra skiften, hemskiftet, två torvmossor och ängsskiftet. Hemskiftet har av ovanberörda järnväg delats i två lotter.

Såväl med anledning av gjorda framställningar som ock med fäst avseende å Tollarps stationssamhälles raska utveckling och därav för-anledda livliga byggnadsverksamhet, vilken sannolikt komme att i fram-tiden ytterligare ökas, sedan för samhället nu utarbetats stadsplan, om-fattande större delen av ifrågavarande egendoms åkerareal, hava upp-skattningsmännen föreslagit, att i enlighet med för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar gällande grunder

dels följande å omförmälda över egendomen upprättade karta sär-skilt betecknade lägenheter, som äro bebyggda med innehavarna tillhöriga boningshus och vilkas gränser reglerats med hänsyn till ovanberörda stadsplan, skulle med arealer och till saluvärden, som nedan angivas, upplåtas till innehavarna, nämligen

Litt. å kartan	Innehavare	Areal hektar	Saluvärde kronor	Litt. å kartan	Innehavare	Areal hektar	Saluvärde kronor
B	Elna Andersson	0.314	630	Ea	Ola Jönsson	0.112	560
C	John Tallberg	0.140	420	Fa	Per Olsson	0.112	1,345
D	Västra Vrams kommun	0.692	2,770	Ga	Hanna Nilsson	0.118	830
F	A. Kronkvist	0.361	2,530	Ha	Tollarps missionsföre- ning, Axel Walroth	0.102	510
J	Tollarps Toffelfabrik N. Jönsson & Co	0.318	2,230	Ja	Claes Peltersson	0.107	750
P	Tollarps mekaniska verkstad	0.252	1,710	Ka	Olof Svärd	0.083	415
Aa	Hanna Persson	0.232	2,210	La	Anna Nilsson	0.060	420
Ba	G. Alkvist	0.106	530	Lb	Anders Olsson	0.082	820
Ca	N. S. Hellkvist	0.108	1,300	Mb	Byggmästaren C. Olsson	0.167	1,170
Da	Lorentz Åman	0.116	815	Na	Smed Carl Olsson	0.200	1,400
				Qa	Elna Olsson	0.215	1,505

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 10 häft. (Nr 10—11.)

[4.]
Tollarp nr
5 och 8 i
Kristianstads
län.

dels ock nedan nämnda, jämväl i enlighet med omförmälda stadsplan utlagda och å kartan utmärkta, obebyggda lägenheter skulle med nedanstående arealer och till följande värden försäljas, nämligen

Litt. å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor	Litt. å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor
E	0.278	1,050	V	0.124	745
G	0.178	890	W	0.124	995
H	0.147	735	X	0.124	995
I	0.147	735	Y	0.124	995
K	0.135	945	Z	0.124	995
L	0.140	980	A	0.124	1,240
M	0.123	860	Ä	0.116	1,160
N	0.128	900	Ö	0.110	1,100
O	0.147	1,030	la	0.113	1,360
Q	0.240	1,680	Mn	0.118	830
R	0.114	685	Nb	0.155	1,085
S	0.124	745	Oa	0.143	1,000
T	0.124	745	Pa	0.143	1,000
U	0.124	745			

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren i södra distriktet ävensom domänstyrelsen hava icke haft något att erinra mot den föreslagna lägenhetsförsäljningen.

Departements-
chefen.

Även jag biträder uppskattningsmännens, av myndigheterna förordade förslag om lägenheternas försäljning och får fördenskuil hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovan omförmälda fyrtioåtta lägenheter må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tollarp nr 5 och 8 i Västra Vrams socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

5:o.

[5.]
Tygelsjö nr
17 och 29 i
Malmöhus-
län.

Kronoegendomen 1 mantal Tygelsjö nr 17 och 29 i Tygelsjö socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1922 mot ett årligt arrende av 2,790 kronor.

Under åren 1919 och 1920 har å egendomen hållits arrendeuppskattnings. Av instrument över berörda förrättning jämte därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren S. J. Johansson år 1918 kopierad karta över egendomen med beskrivning ävensom fem av samma lantmätare åren 1919 och 1920 upprättade kartblad över till avsöndring

ifrågasatta områden av egendomen jämte påtecknade arealbevis m. m., inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Malmö med Tygelsjö järnvägsstation å ägorna, består av två skiften, hemskiftet och det ungefär 5 kilometer därifrån belägna strandmarksskiftet, samt har en areal av 56.066 hektar, därav 52.123 hektar tomt och åker och 3.943 hektar äng.

Uppskattningsmännen hava anfört, att det kunde ifrågasättas, att berörda strandmarksskifte på grund av sitt avlägsna läge och ringa brukningsvärde borde fransäljas egendomen. Några större möjligheter att för närvarande försälja området till byggnadsplatser eller på annat sätt ekonomiskt fördelaktigt avyttra detsamma syntes emellertid ej föreligga. De å området befintliga kalklagren talade dessutom för skiftets bibehållande i kronans ägo, enär cementindustrien på orten i en framtid kunde behöva utnyttja nya områden. Skiftet syntes därför böra behållas i kronans ägo.

Till uppskattningsmännen hava ingivits ansökningar om förvärfvande av mark från egendomen, vilka ansökningar uppskattningsmännen emellertid ansett icke böra eller kunna bifallas.

Då emellertid behov av byggnadstomter föreläge, hava uppskattningsmännen ansett, att någon avsöndring från egendomen borde äga rum. För ändamålet lämpligast syntes vara ett område om 1.1939 hektar, som å förberörda, år 1918 kopierade karta betecknats med ägofiguren nr 407, beläget som det vore mellan järnväg och landsväg samt avskuret från övriga ägor. Uppskattningsmännen hava hemställt, att ifrågavarande område måtte uppdelas i fyra tomter att var för sig försäljas med de ägor och saluvärden, som nedan angivas, varvid litterarbeteckningarna hänförts till det år 1920 upprättade kartbladet:

Beteckning å kartan, litt.	Areal hektar	Saluvärde kronor
a	0.4328	5.409 —
b	0.2986	4.479 —
c	0.2323	3.484 50
d	0.2302	3.453 —

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag samt hemställt, att saluvärdena måtte avrundas till respektive 5,410, 4,480, 3,485 och 3,455 kronor.

Domänstyrelsen har biträtt förslaget om lotternas försäljning till av länsstyrelsen föreslagna saluvärden.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder uppskattningsmännens förslag med de av länsstyrelsen och domänstyrelsen förordade jämkningarna i fråga om saluvärdena och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förenämnda fyra lägenheter må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Tygelsjö nr 17 och 29 i Tygelsjö socken av Malmöhus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

6:o.

[6.]
*Tunge nr 1
Östra i Göteborgs och
Bohus län.*

Förra länsmansbostället 1 mantal Tunge nr 1 Östra i Ytterby socken av Göteborgs och Bohus län har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 mars 1918 indragits till statsverket från den 14 mars 1920.

Vid en den 13 september 1919 hållen förrättning för uppgörande av plan till berörda egendoms disposition har förslag väckts om försäljning av lägenheter från egendomen.

Av dispositionsförslaget jämte uppgjort ändringsförslag därav samt övriga handlingar i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Karl Rydén över egendomen år 1918 upprättad och av distriktslantmätaren Eskil Jansson år 1920 kompletterad karta med beskrivning inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som för tiden den 14 mars 1920—den 14 mars 1921 utarrenderats mot en avgift av 1,075 kronor, är belägen 2 kilometer från Ytterby station å Göteborg—Uddevalla järnväg och 5 kilometer från Kungälv.

Å egendomen, som innehåller en areal av 76.243 hektar, finnas två lägenheter Bergås och Fiskedammen, båda bebyggda med respektive innehavare tillhöriga hus. Uppskattningsmännen hava hemställt, att dessa lägenheter måtte med vissa jämkningar i arealerna avsöndras från egendomen samt hembjudas respektive brukare. Tillika hava uppskattningsmännen föreslagit, att två områden, ett benämnt Roslyckan, beläget vid egendomens norra gräns, och ett benämnt Klomaden, beläget väster om den över egendomen till Kungälv ledande landsvägen, jämväl måtte avskiljas från egendomen och försäljas till egna hem, därvid uppskattnings-

männen förordat, att lägenheten Roslyckan måtte hembjudas en person vid namn August Gardin, som vore ägare av ett i rågången mellan berörda lägenhet och hemmanet Guddeby beläget boningshus.

Domänstyrelsen, som fann den förordade uppdelningen av egendomen vara i visst hänseende mindre lämplig, anmodade uppskattningsmännen att inkomma med nytt förslag. Enligt detta förslag hava för försäljning avsetts lägenheterna Bergås, Fiskedammen, Roslyckan och Klomaden med de områden, som å kartan utmärkts med röda gränslinjer samt angivits under respektive litt. B, C, D och E. Arealerna utgöra resp. 4.971, 14.869, 2.041 och 8.313 hektar. Lägenheterna hava saluvärderats till resp. 1,180, 3,890, 475 och 1,620 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot detta förslag.

Vederbörande skogsstatstjänstemän hava anmärkt, att uppskattningsmännen vid värderingen av lägenheten litt. C Fiskedammen räknat med väsentligt mindre arealer av ängsmark och avrösningsjord än de verkliga, samt ansett, att denna lägenhet bort åsättas ett saluvärde av 4,390 kronor.

Skogsstatstjänstemännen hava emellertid tillika framhållit, att såväl detta saluvärde å lägenheten Fiskedammen som ock de av uppskattningsmännen lägenheterna litt. D Roslyckan och litt. E Klomaden åsatta försäljningsvärdena måste anses för låga, enär vid uppgörandet av det senare dispositionsförslaget även utmark, bevuxen med ståndskog, tillförts lägenheterna. Till följd därav borde saluvärdena utgöra för lägenheten litt. C Fiskedammen 6,390 kronor, för litt. D Roslyckan 975 kronor och för litt. E Klomaden 3,280 kronor.

Domänstyrelsen, som biträtt uppskattningsmännens senare dispositionsförslag, har ansett lägenheternas saluvärden böra fastställas till de belopp, som föreslagits av skogsstatstjänstemännen. Fri väg över kronoegendomen borde tillförsäkras lägenheten Bergås. Styrelsen har tillika meddelat, att den gått i författning om egendomens utarrendering till den 14 mars 1922.

Jag instämmer med domänstyrelsen och hemställer därför, att *Departements-*
Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att lägenheterna litt. B Bergås, litt. C Fiskedammen, litt. D Roslyckan och litt. E Klomaden må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Tunge nr 1 Östra i Ytterby socken av Göteborgs och Bohus län försäljas enligt

gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för August Gardin till hembud å lägenheten litt. D Roslyckan samt för innehavaren av lägenheten litt. B Bergås till fri väg över stamhemmanets ägoområde.

7:o.

[7.]
Torgestorp
nr 1 Olofs-
gård i Älvs-
borgs län.

Kronoegendomen 1 mantal Torgestorp nr 1 Olofsgård i Lundby socken av Älvsborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1922 mot ett årligt arrende av 1,800 kronor.

Under år 1919 har å egendomen hållits förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering.

Av instrumentet över sagda förrättning ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren C. A. Virde år 1919 upprättad karta över alla ägorna till ifrågavarande egendom jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Gråbo och Staunums järnvägsstationer å Västergötland—Göteborgs järnväg, har en areal av 157.826 hektar, därav 59.768 hektar åker, 16.406 hektar äng, 80.002 hektar skog samt 1.650 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit till försäljning lägenheterna Ledet, bebyggd med arrendatorn av egendomen Alfr. Johansson tillhöriga byggnader, Dotterhålan, bebyggd med innehavaren Anna Kristina Larsson tillhöriga byggnader, samt obebyggda lägenheterna Heden och Smedtorpet.

Länsstyrelsen samt överjägmästaren i västra distriktet hava tillstyrkt det av uppskattningsmännen framlagda förslaget.

Domänstyrelsen har biträtt samma förslag, i vad det avser lägenheterna Ledet och Dotterhålan. De obebyggda torpen Heden och Smedtorpet hava däremot synts styrelsen böra bibehållas för undvikande av splittring av egendomens markinnehav. Lägenheten Ledet med en areal av 5.422 hektar har saluvärderats till 3,800 kronor och lägenheten Dotterhålan har med en areal av 0.748 hektar åsatts ett saluvärde av 400 kronor.

Departements-
chefen.

Jag anser mig böra biträda domänstyrelsens förslag och får för-
denskull hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen med-
giva,

att lägenheterna Ledet och Dotterhålan må var för sig med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Torgestorp nr 1 Olofsgård i Lundby socken av Älvsborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

8:o.

I proposition nr 46 till 1914 års senare riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen bland annat medgiva, att till förra kronofogdebostället 1 mantal Eckerud eller Eckre nr 1 med Eckre nr 2, en utjord, i Erikstads socken av Älvsborgs län hörande lägenheterna 1 A, 1 B, 1 C och 1 D måtte var för sig med i det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet angivet område upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar med rätt för lägenheternas innehavare att begagna den norr om lägenheterna 1 A och 1 B befintliga vägen. Lägenheterna värderades tillhopa till 1,250 kronor. Lägenheterna voro avsedda att säljas såsom bostadslägenheter.

[8.]
Eckerud eller
Eckre nr 1
och 2 i
Älvsborgs län.

Sagda förslag vann riksdagens bifall.

Efter det Kungl. Maj:t den 14 augusti 1914 förordnat om verkställighet av berörda beslut samt lägenheterna under åren 1914 och 1915 upprepade gånger utbudits utan att köpeanbud avgivits, förordnade Kungl. Maj:t den 19 november 1915, att samma lägenheter skulle var för sig försäljas å auktion till den högstbjudande.

Sedan domänstyrelsen anmält, att lägenheterna ånyo utbudits till försäljning utan att något anbud avgivits samt att på styrelsens föranstaltande ny salu- och arrendevärdering av lägenheterna verkställts den 30 maj 1917, har domänstyrelsen den 20 juli 1917 och den 14 mars 1919 anbefallts att på de för kronan förmånligaste villkor, som kunde betingas, ombesörja skötsel och vård av lägenheterna under tiden till den 14 mars 1921.

Domänstyrelsen har nu, efter förnyad vederbörlig uppskattning av lägenheterna, med skrivelse den 21 maj 1920 överlämnat bland annat ett av vederbörande domänintendent jämte uppskattningsmän avgivet yttrande, en från enskild person inkommen ansökan om förvärv av lägenheternas sammanlagda område ävensom en av extra lantmätaren Kristian Aspegren år 1912 kopierad, undersökt och rättad karta över ifrågavarande kronoegendoms samtliga ägor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande lägenheter äro belägna i sydvästra hörnet av kronoegendomen och innehålla jämte den över dem å kartan upptagna väg en sammanlagd areal av 7.983 hektar, därav 5.709 hektar åker, 0.160 hektar äng, 1.160 hektar betesmark samt 0.954 hektar impediment. Jorden har under senare åren använts endast till betesmark. Jordområdet är obebyggt och på detsamma växande buskskog betingar intet värde.

Uppskattningsmännen vidhålla i yttrandet ett av dem vid saluvärderingen den 30 maj 1917 avgivet förslag om lägenheternas sammanslagning och försäljning såsom en jordbrukslägenhet med ett saluvärde av 1,200 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot detta förslag.

Jämväl domänstyrelsen har biträtt samma förslag, enär lägenheterna i öster och väster angränsas av på grund av 1914 års beslut redan försålda mindre jordbrukslägenheter och det med hänsyn till lägenheternas belägenhet syntts styrelsen lämpligast, att de ej återförenades med huvudgården.

*Departements-
chefen*

Då något anbud å ifrågavarande fyra lägenheter, när de utbjudits var för sig, icke erhållits oaktat upprepade försök samt utsikt nu yppats att försälja dem sammanslagna, ansluter jag mig till uppskattningsmännens förevarande, av myndigheterna förordade förslag. Enär lägenheternas uppdelning ingått i riksdagens beslut år 1914, torde ärendet böra underställas riksdagen. Jag hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, utan hinder av det i ämnet av 1914 års senare riksdag fattade beslut, de till förra kronofogdebostället 1 mantal Eckerud eller Eckre nr 1 med Eckre nr 2, en utjord, i Erikstads socken av Älvsborgs län hörande lägenheterna 1 A, 1 B, 1 C och 1 D jämte mellan dem uttaget vägområde må såsom en lägenhet försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för lägenhetens innehavare att begagna den norr om lägenheten befintliga vägen.

9:o.

Hos Kungl. Maj:t har domänstyrelsen i skrivelse den 17 juni 1920 anmält, att Johannes Edvard Gustafsson, Nordkroken, Vargön, och Maria Olander genom W. Olander, Vargön, i till styrelsen ställda ansökningar anhållit att få genom köp förvärva, den förre ägolotterna nr 50 och 51 samt den intill dessa belägna delen av ägolotten nr 49, den senare ägolotten nr 48 ävensom förenämnda del av ägolotten nr 49 av Västra Tunhems sockens i Älvsborgs län allmäning, Nordkroken, vilka ägolotter utgöra kronans andelar i allmäningen, ägolotten nr 48 för förra kronojägarbostället $\frac{1}{8}$ mantal Långedalen, ägolotten nr 49 för förra jägmästarbostället $\frac{1}{8}$ mantal Bergagården, ägolotten nr 50 för förra kronojägarbostället $\frac{1}{8}$ mantal Ekelund och ägolotten nr 51 för förra kronojägarbostället $\frac{1}{8}$ mantal Löne. Samtliga boställena hava sedan de indragits tillagts kronoparken Halle—Hunneberg i Hunnebergs revir.

I kungl. brev den 23 januari 1836 omnämnes, att $\frac{1}{8}$ mantal Långedalen nr 1 blivit kronan tillbytt. $\frac{1}{8}$ mantal Bergagården inköptes den 4 december 1830 och $\frac{1}{8}$ mantal Ekelund nr 1 den 23 januari 1836. Hemmanet Löne är förvärvat till kronan jämlikt brev den 28 maj 1830.

År 1891 den 17 mars beslöt Kungl. Maj:t, att kronojägarbostället Nyrud med löningshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Löne skulle från och med den 14 mars 1892 indragas och användas för skogsarbetare eller utläggas till kronoparken. $\frac{1}{8}$ mantal Långedalen indrogs under enahanda villkor från och med den 14 mars 1893 jämlikt brev den 28 oktober 1892. Sedan Kungl. Maj:t den 18 januari 1918 beslutat, att $\frac{1}{8}$ mantal Bergagården nr 1 med tillydande lägenheter i Västra Tunhems socken skulle vid jägmästare Carl Stenbergs avgång från tjänsten indragas till statsverket och tilläggas kronoparken Hunneberg, indrogs sistnämnda boställe från och med den 14 mars 1919. Genom omreglering av bevakningstrakterna i Hunnebergs revir jämlikt domänstyrelsens beslut den 6 oktober 1919 har kronojägarbostället Ekelund blivit överflödigt såsom boställe och indragits samt tillagts kronoparken Hunneberg från och med den 14 mars 1920.

Förutnämnda i sockenallmäningen Nordkroken ingående ägolotter äro belägna strax väster om Halleberg, omkring 350 meter från Vänerns strand och cirka 3 kilometer norr om Vargöns station å Vänersborg—Herrljunga järnväg. De utgöras av tämligen smala skogsremсор.

Lotten nr 48, som har en areal av 0.4165 hektar, är för tiden till den 14 mars 1921 mot en avgäld av 15 kronor årligen upplåten på

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 10 häft. (Nr 10—11.)

[9.]

Andelar i
sockenallmän-
ningen Nord-
kroken i Älvs-
borgs län.

arrende till änkan Maria Olander, som äger å densamma befintliga byggnader. Av den obebyggda lotten nr 49, som är delad i tvenne skiften — det ena med en areal av 0.2314 hektar och beläget mellan lotterna nr 48 och nr 50, det andra cirka 350 meter söder därom och med en areal av 0.2160 hektar — är det förstnämnda skiftet för tiden intill den 14 mars 1921 tillsammans med lotterna nr 50 och 51 utarrenderad till sökanden Gustafsson och det sistnämnda till samma dag upplåtet till Vargöns aktiebolag mot en avgift av 25 kronor för år räknat. Lotterna nr 50 och 51, vilka äro bebyggda med brukaren tillhöriga byggnader, hava vardera en areal av 0.2160 hektar och utgör årliga arrendeavgälden för dessa jämte norra skiftet av ägolotten nr 49 tillsammans 30 kronor.

Vederbörande jägmästare och överjägmästaren i västra distriktet hava föreslagit, att då båda sökandena önskade förvärva den mellan lotterna nr 48 och 50 belägna delen av lotten nr 49, denna måtte delas och vardera sökanden erhålla hälften därav. Detta förslag har emellertid ej biträttts av värderingsmännen vid deras den 12 april 1920 hållna salu- och arrendevärdering utan hava dessa under hänvisning till en år 1798 upprättad karta över Tunhems sockens skog på anförda skäl ansett ifrågavarande ägoområden böra uppdelas i tre försäljningslotter, nämligen: 1) ägolotten nr 48, 2) ägolotterna nr 50 och 51 samt det därintill belägna norra skiftet av ägolotten nr 49 samt 3) det för sig liggande södra skiftet av ägolotten nr 49. Dessa tre försäljningslotter hava värderingsmännen åsatt saluvärden av respektive 400 kronor, 650 kronor och 450 kronor.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen, som anført, att onrådena sakna all betydelse för kronoparkens skötsel, har icke haft något att erinra mot vare sig den av uppskattningsmännen föreslagna uppdelningen i salulotter eller de lotterna åsatta saluvärdena.

*Departements-
chefen.*

Då icke heller jag finner anledning till någon erinran mot uppskattningsmännens förslag, får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande kronan tillhöriga andelar i västra Tunhems sockens av Älvsborgs län allmänning, Nordkroken, må på sätt uppskattningsmännen föreslagit försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

10:o.

Kronoegendomen 1 mantal Bäck nr 1 Millomgård och nr 7 Lilla Holmen i Valstads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 725 kronor.

Under år 1919 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Sune Frigell år 1918 upprättad karta över egendomen med tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Folkabo station, innehåller en areal av 94.4820 hektar, därav 47.6040 hektar tomt och åker, 7.0205 hektar äng, 38.9400 hektar avrösningsjord och 0.9175 hektar impediment.

Å egendomen finnes en lägenhet, benämnd Björkelund, bebyggd med hus, tillhöriga lägenhetens innehavare S. Andersson, och omfattande ägofigurerna nr 83—87.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt försäljning av denna lägenhet med tillägg av å kartan utmärkt del av ägofiguren nr 82 samt åsatt området ett saluvärde av 800 kronor. Arealen utgör 1.543 hektar, därav 0.844 hektar tomt och åker och 0.699 hektar skogsmark.

Länstyrelsen, överjägmästaren i västra distriktet samt domänstyrelsen hava ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förvarande förslag.

På grund av vad ovan anförts tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

[10.]
Bäck nr 1
Millomgård
och nr 7 Lilla
Holmen i
Skaraborgs
län.

Departements-
chefen.

att lägenheten Björkelund må med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Bäck nr 1 Millomgård och nr 7 Lilla Holmen i Valstads socken av Skaraborgs län försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

11:o.

Den 30 april 1915 har Kungl. Maj:t, efter det riksdagen bifallit därom i propositionen nr 45, punkten 20, framställt förslag, föreskrivit, att av förra militiebostället 1 mantal Hasslum nr 1 Sörgården i Skövde

[11.]
Hasslum nr 1
i Skaraborgs
län.

socken av Skaraborgs län vissa lägenheter, däribland torpet Sten om 2.242 hektar och innefattande å en av extra lantmätaren E. O. Janson år 1912 över egendomen upprättad karta ägofigurerna nr 92—94, del av 95 samt 96—98, skulle upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar. Genom köpekontrakt den 8 november 1915 har nämnda torplägenhet försålts till C. G. Lindblom med tillträdesrätt den 14 mars 1916.

Under tillstyrkande av bifall har länsstyrelsen i Skaraborgs län med skrivelse den 13 november 1919 överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd skrift, däri förenämnde Lindblom anhållit att, då ladugården till berörda torplägenhet vore gammal och förfallen och under den närmaste tiden måste ombyggas, till honom måtte för beredande av bättre plats för ny ladugårdsbyggnad upplåtas ett torplägenheten angränsande område om 0.061 hektar av kronoegendomens utmark.

Kronoegendomens arrendator har förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till ansökningen och förmålt sig icke fordra någon ersättning för områdets avträdande före arrendetidens utgång.

Vederbörande jägmästare ävensom överjägmästaren i västra distriktet hava tillstyrkt bifall till framställningen.

Domänstyrelsen har, under erinran att kronoegendomen vore utarrenderad till den 14 mars 1936 mot ett årligt arrende av 1,140 kronor, tillstyrkt, att det av sökanden till inköp ifrågasatta området, som till sin beskaffenhet, enligt vad styrelsen hade sig bekant, vore synnerligen lämpligt till byggnadsplats, måtte försälgas mot en köpeskillning av 304 kronor, varav 289 kronor belöpte å växande träd.

*Departements-
chefen.*

Då icke heller jag har något att erinra mot bifall till sökandens framställning, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Hasslum nr 1 Sörgården i Skövde socken av Skaraborgs län må till C. G. Lindblom å lägenheten Sten försälgas ovan-nämnda område om 0.061 hektar mot en köpeskillning av 304 kronor att kontant vid tillträdet erläggas till länsstyrelsen i länet samt under villkor i övrigt,

att området må av köparen tillträdas efter överenskommelse mellan honom och arrendatorn av krono-egendomen;

att köparen i områdets gräns mot kronans mark uppsätter stängsel och för framtiden i gott stånd underhåller detsamma; samt

att köparen ensam vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen hemställt i de under 1:o—11:o härovan antecknade ärendena.

Hans Maj:t Konungen behagade härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.